

Universitair Netwerk
voor de Care sector
Zuid-Holland

SAMEN
KENNIS
maken, delen
en toepassen

UNC-ZH
Jaarverslag
2017

Het netwerk groeit

3

LUMC en het netwerk

4

Kennis maken

- Onderzoeken
 - Nieuwe onderzoeken gestart in 2017
 - Geriatrische revalidatie
 - Palliatieve zorg bij dementie
- Stimuleringssubsidie brengt praktijkvragen naar de wetenschap
- Stimuleringssubsidie voor onderzoek
- Promotie
- Europese 'grant' voor onderzoek naar levenseindezorg voor mensen met dementie
- Ontwikkelen en testen
 - UNC-ZH Basisset Meetinstrumenten
 - Geriatrische Revalidatie
- Ontwikkelen en testen

5

6

6

6

6

7

7

8

9

10

10

11

Kennis delen

13

- Symposium 13
- Kenniscafé's 14
- Prijswinnende artikelen 15
 - Marjoleine Pieper 15
 - Paulien van Dam 15
- Kennis uitwisselen met om wie het gaat: de cliënten 16
- Internationale samenwerking 18
 - Universiteit van Nottingham 18
- Internationale samenwerking 19
 - Universiteit van Bergen 19
- Internationale samenwerking 20
 - Constructieve en continue samenwerking van Bergen met de Universiteit 20
- Internationale congressen 21

Kennis toepassen

23

- Basisset Geriatrische Revalidatie met de Universiteit 23

Organisatie

24

Partners

25

Voor het Universitair Netwerk voor de Care sector Zuid-Holland was 2017 op meerdere vlakken een jaar vol vernieuwing, versterking en nog meer verbinding. Vernieuwing in de organisatie van het netwerk, versterking van lopende projecten en verbinding met nieuwe partijen.

Bij deze ontwikkelingen stond het uitgangspunt van het netwerk altijd centraal: het gezamenlijk uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek om zo de kwaliteit van leven van zorgafhankelijke cliënten te verbeteren, de kwaliteit van zorg te verbeteren en een brug te creëren tussen wetenschap en praktijk.

Dit jaarverslag geeft u een samenvatting van de belangrijkste activiteiten van het UNC-ZH in 2017.

Het verslag is ingedeeld in onze kernactiviteiten:

- Kennis maken
- Kennis delen
- Kennis toepassen

Bij onze kernactiviteiten richten wij ons op de drie thema's:

- Geriatrische revalidatie
- Kwaliteit van leven bij dementie
- Palliatieve zorg bij dementie

Heeft u vragen over onderwerpen uit dit verslag?
U kunt ons mailen op unc-zh@lumc.nl.

**Kennis
maken**

**Kennis
delen**

**Kennis
toepassen**

Het UNC-ZH bestaat uit het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) en in 2017, negen ouderenzorginstellingen.

De thema's van het UNC-ZH sluiten binnen het LUMC aan bij de Academische werkplaats voor Geriatrie in de Eerstelijns en langdurige Zorg (AGE). Deze werkplaats voor geriatrie is onderdeel van de afdeling Public Health en Eerstelijns geneeskunde (PHEG) van het LUMC. AGE verbindt ouderen, wetenschap en praktijk door onderzoek en onderwijs. De werkplaats ondersteunt zorgprofessionals in de ouderenzorg in het verkrijgen van kennis en vaardigheden die ertoe doen.

Het doel van het onderzoeksprogramma van AGE is het verbeteren van (de organisatie) van medische zorg aan ouderen, gebaseerd op wetenschappelijke kennis en evidentie. Het UNC-ZH draagt hieraan bij door de zorgpraktijk, het onderzoek en onderwijs/nascholing zo veel mogelijk te integreren. Zo neemt het UNC-ZH ook deel aan de Wetenschapsavonden georganiseerd door de opleiding Specialisme Ouderengeneeskunde van de afdeling PHEG.

Academisch ziekenhuis	LUMC	Leids Universitair Medisch Centrum
Afdeling	PHEG	Public Health en Eerstelijns geneeskunde
Afdelingsprogramma	AGE	Academische werkplaats voor Geriatrie in de Eerstelijns en langdurige zorg
Netwerk	UNC-ZH	Universitair Netwerk voor de Care sector Zuid-Holland

Kennis maken

Om tot duidelijke en werkbare handvatten en nieuwe inzichten voor de ouderenzorg te komen, werken zorgprofessionals (specialisten ouderengeneeskunde, paramedici, verpleegkundigen en verzorgenden) van de lidorganisaties, artsen in opleiding tot onderzoekers (aioto's) en andere onderzoekers samen.

Vanuit de coördinatie uit de afdeling PHEG van het LUMC is er ondersteuning en begeleiding bij onderzoek, implementatie en kennisverspreiding. Zo volgen wij onze missie om met wetenschappelijk onderzoek de ouderenzorg in de langdurige zorg te verbeteren.

Door het gezamenlijk uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek op onze thema's verbinden we de wetenschap en de praktijk. Met onze onderzoeken sluiten we zo veel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van verpleeghuisbewoners door henzelf en de cliëntenraden actief te betrekken.

In een vlog voor het Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde vertelt Paulien van Dam over onderzoek doen als arts in opleiding tot onderzoeker (aioto). Zij doet onderzoek op het gebied van Kwaliteit van leven bij dementie.

16 Lopende onderzoeken
in 2017

4 Geriatrische revalidatie

8 Kwaliteit van leven
bij dementie

4 Palliatieve zorg
bij dementie

Samenwerking in de ouderenzorg brengt de zorg op een hoger niveau. Op verschillende vlakken brengt het UNC-ZH professionals op dit gebied bij elkaar. In onderzoek, ontwikkeling en uitwisseling. Op onze website staan alle onderzoeken. Hier leest u over de onderzoeken die zijn gestart in 2017.

Nieuwe onderzoeken gestart in 2017

Geriatrische revalidatie

Fysiotherapeute Martine Kant-Bosma van Florence doet haar promotieonderzoek bij het LUMC. Met haar onderzoek **Neglect** onderzoekt zij de gevolgen voor cliënten en hun mantelzorgers van 'visueel neglect' na een beroerte.

Palliatieve zorg bij dementie

Ons netwerk neemt deel aan twee nieuwe onderzoeken op dit thema.

Met het project **Oog voor naasten** willen de onderzoekers een handreiking ontwikkelen voor de zorgverleners en een brochure voor de naasten. Het verlies van een dierbare is voor naasten een ingrijpende gebeurtenis. Specifieke zorg en aandacht voor naasten kan hen helpen in het omgaan met dit verlies.

Het **SigMa**-onderzoek staat voor Signaleren en markeren van de palliatief-terminale fase bij verpleeghuisbewoners. In dit action research project ondersteunen onderzoekers de verzorgenden en het zorgteam in 10 verpleeghuizen bij het kiezen en toepassen van methoden ('instrumenten') die helpen bij het signaleren en markeren van de palliatief-terminale fase. Bij een action research observeren en interpreteren de onderzoekers niet alleen, maar nemen ook deel aan het proces.

Stimuleringssubsidie brengt praktijkvragen naar de wetenschap

Stimuleringssubsidie voor onderzoek

Hoe kunnen we onderzoeksvragen uit de zorginstellingen uit ons netwerk boven water krijgen? Als je dagelijks met de zorg voor ouderen bezig bent, ervaar je hoe mensen reageren op zorg en behandeling, of op het ontbreken van een methode om deze te verbeteren. Onderzoeksvragen uit de praktijk zijn dan ook belangrijk om de ouderenzorg verder te brengen. Juist ook die vragen geven weer wat er speelt in de ouderenzorg. Het UNC-ZH zet zich in om vragen uit de praktijk om te zetten in wetenschappelijke onderzoeksvragen zodat deze onderzocht, bewezen of – dat gebeurt ook – weerlegd worden.

Het UNC-ZH startte in 2016 met een stimuleringssubsidie voor onderzoek voor haar netwerkleden. Ook in 2017 reikten we deze subsidie uit, en wel voor twee onderzoeksvoorstellen:

- Aan 'De Vitale Tuin' van Melanie van der Velde, psycholoog bij zorginstelling Pieter van Foreest. Zij wil onderzoek doen naar het effect van buiten-zijn op onbegrepen gedrag bij mensen met dementie. Melanie is in november 2017 gestart met haar onderzoek.

- 'Het behouden van zinvolle activiteiten bij transitie van huis naar verpleeghuis' van Mari Groenendaal, lector-practitioner, en Manja Trouw, ergotherapeut, werkzaam bij Woonzorgcentra Haaglanden (WZH). Dit onderzoek start in 2018.

Op 5 oktober promoveerde Marije Holstege op haar proefschrift 'The road to successful geriatric rehabilitation'. In haar onderzoek analyseerde Marije verschillende aspecten van de organisatiestructuur en revalidatieprocessen in geriatrische revalidatie, in relatie tot succesvolle revalidatie.

Europese 'grant' voor onderzoek naar levenseindezorg voor mensen met dementie

De onderzoekslijn palliatieve zorg bij dementie wordt getrokken door dr.ir. Jenny van der Steen. Zij ontving in 2017 prachtig nieuws voor haar onderzoek. Online werd het nieuws volop gedeeld, door LUMC, door het UNC-ZH, door collega's: onderzoeker bij het LUMC Jenny van der Steen ontving 2 miljoen subsidie van de European Research Council (ERC, Europese Onderzoeksraad). De Raad heeft de subsidie toebedeeld voor haar voorstel voor onderzoek naar levenseindezorg bij mensen met dementie en tegelijk onderzoek naar de kwaliteit van zulk onderzoek zelf.

Jenny van der Steen: 'We gaan onderzoek doen naar de levenseindezorg bij mensen met dementie. Onder levenseindezorg valt naast palliatieve zorg ook euthanasie. Dit is een onderwerp waar veel maatschappelijke discussie over is. We kijken naar internationale verschillen maar ook naar verschillen in de beleving van patiënten, en verschillen tussen patiënten, naasten en artsen.'

'Een ander belangrijk onderdeel van het onderzoek is kijken naar de kwaliteit van het levenseinde-onderzoek zelf. Daarvoor kijken we mee bij andere onderzoeksgroepen. Wat heeft invloed op de onderzoeksresultaten? Antropologen lopen hierbij mee met onderzoekers. Er is nog veel ruimte voor meer zelfreflectie en om

een verbeterslag te maken. Uiteindelijk willen we de levenseindezorg beter maken: goede levenseindezorg juist ook voor mensen met dementie.'

Een stap verder in de geriatrische revalidatie

UNC-ZH Basisset Meetinstrumenten Geriatrische Revalidatie

Hoe maak je vooruitgang in functioneren in de geriatrische revalidatie inzichtelijk voor patiënt en behandelaar? En hoe kun je de resultaten van behandelingen vastleggen en de effectiviteit vergelijken met andere behandelingen? Essentiële informatie kan verloren gaan of niet te gebruiken zijn zonder degelijke vastlegging. Dit was de motivatie voor de start van de ontwikkeling van een digitale basisset meetinstrumenten voor de geriatrische revalidatie (GR) in 2015.

In 2017 waren er vijf constructieve bijeenkomsten van de werkgroep geweest voor het implementatieplan. In deze overlegstructuur zitten experts van geriatrische revalidatie uit alle zorginstellingen van het netwerk. Tussen deze bijeenkomsten door is er continu overleg tussen de contactpersonen over te nemen acties. In dit jaar zijn we hard aan de slag gegaan met de technische aspecten van de basisset: het invoegen van de meetinstrumenten in de digitale dossiers.

Van september tot december is het digitale gebruik van de USER en de COPM in de dagelijkse praktijk tijdens een pilot bij zorginstelling Florence bekeken. Hoe gebruiksvriendelijk is het systeem en wat kan er mogelijk beter om goed aan te sluiten bij de dagelijkse praktijk? Uit deze pilot kwamen aanpassingen voor de software-applicatie QuestManager naar voren zodat het systeem gebruiksvriendelijker geworden is.

De evaluatie van de pilot is hier terug te lezen

 [LEES EVALUATIE](#)

 [BEKIJK VIDEO](#)

Hoe meten we pijn bij ouderen met dementie: observatie-items van de PAIC

Pijn bij mensen met dementie in het verpleeghuis komt veel voor; ongeveer 50% heeft last van pijn. Uit onderzoek blijkt dat pijn bij dementie moeilijk te herkennen is en daardoor ook moeilijk te behandelen. Dit komt onder andere door verlies van communicatieve vaardigheden: het verbaal uiten van pijn is moeilijk. Pijn wordt daardoor vaak geuit in gedrag, zoals ijsberen, prikkelbaarheid, en zelfs agitatie, agressie en depressieve symptomen. Dit zogenoemde probleemgedrag komt bij ongeveer 80% van de mensen met dementie voor en is een van de belangrijkste redenen voor opname in het verpleeghuis. Daarnaast zijn er ook specifieke gezichtsuitdrukkingen, lichaamsbewegingen en vocalisaties die gerelateerd zijn aan pijn. Door deze gedragingen te observeren middels een observatielijst kan pijn vroegtijdig worden opgespoord en indien nodig adequaat behandeld worden.

Met een Europese werkgroep ontwikkelden we een nieuw observatie instrument om pijn bij mensen met dementie te kunnen meten, de Pain Assessment in Impaired Cognition (PAIC). Dit is een bruikbare lijst items die zijn samengesteld op basis van reeds bestaande observatie instrumenten, zoals de PACSLAC-D en

de PAINAD. Deze items zijn verdeeld in drie domeinen: gezichtsuitdrukkingen, lichaamsbewegingen en stemgeluiden. De items vertaalden we naar het Nederlands, en 20 verzorgenden en 20 specialisten ouderengeneeskunde werd gevraagd wat zij van de items vonden (*content validity*). Ook lieten we de PAIC meerdere malen invullen bij 45 verpleeghuisbewoners.

In 2017 zijn de eerste resultaten gepubliceerd. Er is beschreven welke items men indicatief vond voor pijn, en welke items men meer specifiek bij andere stoornissen vond passen (angst, delier, dementie, depressie). Er waren verschillen tussen verzorgenden en dokters, wat suggereert dat er meer aandacht moet zijn voor interdisciplinaire scholing voor pijn bij dementie.

De resultaten zijn terug te lezen in dit artikel:

Pain Assessment in Impaired Cognition (PAIC): content validity of the Dutch version of a new and universal tool to measure pain in dementia. van Dalen-Kok AH, Achterberg WP, Rijkmans WE, Tukker-van Vuuren SA, Delwel S, de Vet HC, Lobbezoo F, de Waal MW. Clin Interv Aging. 2017 Dec 22;13:25-34

Pieter van Foreest

BEREIKT
IN 2017
MET HET
UNC-ZH

Pieter van Foreest is er trots op dat Melanie van der Velde in juni 2017 de stimuleringsprijs voor onderzoek van het UNC-ZH heeft ontvangen voor het onderzoek 'Vitale tuin'. Behalve dat Melanie enthousiast aan de slag gaat zijn ook de lokale en vakgroepcollega's geïnfecteerd met en geïnspireerd door dit enthousiasme. En dat is wat ons betreft een essentie: de olievlekwerking dat onderzoek doen leuk is.

In 2017 zijn er diverse onderzoeken door de Wetenschappelijke Onderzoeks Commissie beoordeeld en gevolgd. Eén daarvan is 'Handsome', een onderzoek naar compliance met de handhygiëne richtlijn. De voorlopige resultaten zijn bekend en maken blij.

Bij de interventiehuizen is er na interventie een verdriedubbeling van handhygiëne compliance gevonden (het volgen van de richtlijn was voor 12% het geval bij aanvang van de studie en stijgt naar 34%) én deze compliance beklijft op de langere termijn. De scholing wordt bij medewerkers zeer gewaardeerd en in de digitale leeromgeving is veel gebruik gemaakt van de module handhygiëne.

Het positieve effect van meedoen aan dit onderzoek is de bewustwording van het belang van handhygiëne.

Marente

BEREIKT
IN 2017
MET HET
UNC-ZH

In 2017 is de Wetenschappelijke Onderzoeks Commissie onder de loep genomen: een nieuwe voorzitter, structuur en werkwijze. Dit in het kader van de subsidieaanvraag van het UNC-ZH voor verdere versterking van het netwerk. Hier wilden wij graag op voorbereid zijn. In december is afscheid genomen van een aantal leden. Tegelijkertijd is gestart met het werven van nieuwe leden.

Twee onderzoeken zijn in 2017 afgerond. Het **Beyond 2** onderzoek met de Radboud Universiteit Nijmegen richtte zich op de effectmeting van een multidisciplinaire aanpak van moeilijk hanteerbaar gedrag bij jonge mensen met dementie. Daarnaast was ook de deelname aan de FIT-HIP studie van het UNC-ZH afgerond. Dit onderzoek ging na of een gericht actieprogramma om valangst te verminderen bij mensen met een heupfractuur effectief is.

De onderzoeken **SigMa** en **Q-PID** van het UNC-ZH zijn in 2017 bij Marente gestart. Het SigMa-onderzoek gaat over het signaleren en markeren van de palliatief-terminale fase bij verpleeghuisbewoners. Q-PID kijkt naar het effect van pijnmedicatie (paracetamol) op de kwaliteit van leven van mensen met matige tot (zeer) ernstige dementie, wonend in het verpleeghuis.

Kennis delen

Je kunt kennis ontwikkelen, het vakgebied komt alleen verder als we deze kennis delen. Op onze thema's ontwikkelden we en deelden we ook veel kennis in 2017. Denk hierbij aan symposia, allerlei bijeenkomsten, presentaties, wetenschappelijke publicaties, en niet-wetenschappelijke publicaties zoals blogs, nieuwsbrieven en sociale media.

Symposium

*'Kwaliteit van leven bij dementie is waar we het voor doen'
Symposium UNC-ZH 'Wat maakt mijn dag'*

In 2017 richtten we ons met het jaarlijkse symposium op ons thema Kwaliteit van leven bij dementie. De presentaties behandelden vragen als: Wat maakt de dag van een cliënt met dementie? Hoe kun je de kwaliteit van zijn of haar leven verbeteren, en hoe neem je dat waar? Zes sprekers lieten hier vanuit hun expertise hun licht over schijnen, UNC-ZH-voorzitter Wilco Achterberg begeleidde de bijeenkomst.

Het was een interessante middag vol inzichten over kwaliteit van leven bij dementie. Verschillende methoden kwamen voor het voetlicht. Een uitgebreid verslag biedt een samenvatting van het symposium en de presentaties.

In ons netwerk organiseren we samen met de organisaties een aantal keer per jaar een Kenniscafé. Dit zijn laagdrempelige bijeenkomsten in de organisaties zelf over interessante ontwikkelingen op het gebied van onderzoek en onze thema's.

In 2017 waren er drie kenniscafé's in het netwerk:

Florence 1 maart

Kenniscafé over de 'Kwaliteit van leven bij dementie'.
Wat is kwaliteit van leven bij dementie? Kunnen we dit meten?
Als deze kwaliteit van leven afneemt, zijn er dan manieren om deze te verbeteren?

Argos Zorggroep 8 mei

Kenniscafé over de 'Bewegingsgerichte zorg op de GRZ, thuis en in de langdurige zorg'. Bij Bewegingsgerichte zorg (Function Focused Care) neemt het personeel geen taken van de cliënt over, maar stimuleert het de cliënt om ADL- en andere taken zelfstandig uit te voeren en om zo de fysieke en functionele mogelijkheden van de cliënt optimaal te benutten. ADL-taken zijn de algemene dagelijkse levensverrichtingen.

WoonZorgcentra Haaglanden 21 juni

Kenniscafé over de 'Dilemma's bij dementie en culturele diversiteit'. Tijdens dit kenniscafé staat ethiek in de langdurige zorg centraal. Hoe ga je om met ethische zaken en hoe maak je de juiste beslissingen? En hoe doe je dit bij een kwetsbare doelgroep met een migratieachtergrond?

In ons netwerk schrijven de onderzoekers veel artikelen over de resultaten van hun onderzoek. Plaatsing van de artikelen in toonaangevende tijdschriften is al een mooie prestatie, als het artikel een prijs wint is het natuurlijk een extra beloning voor de onderzoekers. In 2017 vielen in ons netwerk twee onderzoekers met hun artikel in de prijzen.

Marjoleine Pieper

Marjoleine Pieper won de Jaarprijs Onderzoek Palliatieve Zorg, uitgereikt door het Expertisecentrum Palliatieve Zorg VUmc. Deze prijs ontving zij voor haar artikel over effecten van een stapsgewijze interventie op pijn bij mensen met vergevorderde dementie.

Paulien van Dam

Paulien van Dam, specialist Ouderengeneeskunde in opleiding en onderzoeker bij het LUMC, won in 2017 de Jan Stoopprijs voor haar artikel over mantelzorg. Paulien van Dam beschreef in haar artikel de resultaten van een onderzoek naar de zorggerelateerde kwaliteit van leven van de mantelzorger, 4 weken na geriatrische revalidatie van de zorgontvanger, en de criteria die hierbij een rol spelen. Dit artikel Care-Related Quality of Life of Informal Caregivers After Geriatric Rehabilitation werd in 2017 gepubliceerd in JAMDA, vooraanstaand wetenschappelijk tijdschrift op het gebied post-acute en langdurige zorg. Bij de aankondiging omschreef de jury haar artikel als volgt: 'Een artikel dat zeer relevant is voor de ouderengeneeskunde in het algemeen. Het artikel geeft voor een belangrijke doelgroep van mensen die naar huis gaat een goed verklarend model voor de praktijk.'

Samenwerking tussen patiënt en arts is nodig om de best passende zorg voor de patiënt samen te stellen. De arts zal in begrijpelijke taal de mogelijkheden uitleggen, zodat de patiënt mede kan beslissen. Dat wil het UNC-ZH ook voor onderzoek: cliënten kunnen ook aangeven wat zij belangrijke onderwerpen vinden.

Wat is de rol van cliëntenraden?

In 2017 heeft het UNC-ZH hiertoe het initiatief genomen en is in gesprek gegaan met de cliëntenraden. Bij deze bijeenkomsten speelde de centrale vraag: Wat is de mogelijke rol van cliëntenraden bij wetenschappelijk onderzoek?

Tijdens twee themabijeenkomsten voor de cliëntenraden van lidorganisaties werd besproken of je als cliëntenraad betrokken wil zijn bij wetenschappelijk onderzoek, en zo ja, op welk moment? De cliëntenraden van zeven van de negen lidorganisaties van het UNC-ZH waren vertegenwoordigd.

Uit de bijeenkomsten kwam naar voren dat de cliëntenraden graag vroegtijdig geïnformeerd willen worden over aankomende onderzoeken. De aanwezigen lijkt het goed om de cliëntenraden ook te betrekken bij het bepalen van het jaarlijkse of tweejaar-

lijkse onderzoeksprogramma. De WOC-leden en cliëntenraden gaan hier verder mee aan de slag. Vanuit de WOC is het ook prettig om te weten dat de cliëntenraad achter de onderzoeken staat en zo ook de link met de cliënten te hebben. De cliëntenraden zijn ook van harte welkom bij de Kenniscafé's en symposia van het netwerk, een goede manier om over de onderzoeken op de hoogte te blijven.

In 2017 heeft de WOC van Florence zich naast de beoordeling van de diverse onderzoeksvorstellen gericht op de (door)ontwikkeling van de zorg- en kennisprogramma's binnen de organisatie. Dit betrof in 2017 ondermeer het Zorgprogramma neurorevalidatie, orthopedie, traumatologie, COPD, wondzorg en decubitus en eerstelijns verblijf. In maart heeft de WOC in samenwerking met het UNC-ZH een druk bezocht kenniscafé georganiseerd rondom het thema 'kwaliteit van leven bij dementie'. Met het bestuur heeft de WOC zich georiënteerd op de profilering en inbedding van de WOC in de werkorganisatie en het opstellen van een onderzoeksagenda. Dit zal in 2018 navolging krijgen.

In maart hebben 2 WOC-leden meegedaan aan de cursus wetenschappelijk onderzoek van het UNC. De collega's vonden het een inspirerende bijeenkomst, zeker door het praktische deel van de cursus.

Binnen Florence is in september gestart met de implementatie van het meetplan GRZ. Er is op 2 locaties het systeem in gebruik genomen, waarbij de eerste stap was om te kijken naar de gebruiksvriendelijkheid van het systeem. De evaluatie hiervan vindt in 2018 plaats.

Universiteit van Nottingham

Een van de onderzoekers in het netwerk, Anouk Kabboord, had in 2017 een uitwisselingsstage bij de Universiteit van Nottingham. Anouk, arts in opleiding tot onderzoeker voor het speciale ouderengeneeskunde, doet onderzoek naar de impact van gelijktijdige aandoeningen bij ouderen in een revalidatietraject. Haar stage is de eerste uitwisseling tussen de universiteit van Nottingham en het LUMC. Vice versa zijn twee artsen in opleiding tot geriater op bezoek geweest in Leiden.

Monica van Eijk, specialist ouderengeneeskunde en senior onderzoeker is als docent van het LUMC betrokken bij deze samenwerking. Samen met haar internationale partners hield zij op het congres van European Geriatric Medicine Society (EuGMS congress) een pleidooi voor blijvende samenwerking in EU-verband.

Dignity Center Noorwegen

In januari 2017 bracht een delegatie van het Dignity Center uit Bergen in Noorwegen een bezoek aan Nederland. Het bezoek stond in het teken van het uitwisselen van kennis en expertise in Nederlandse en Noorse verpleeghuizen.

Het Dignity Center zet zich in voor waardige en goede ouderenzorg in Noorwegen. Expertise ontwikkeling is daarbij van groot belang. Daarom heeft het Dignity Center twee onderwijsprogramma's ontwikkeld. Eén voor vrijwilligers coördinatoren en één over zorg in de laatste levensfase voor professionals. Deze programma's zijn ook voor het UNC-ZH interessant, vooral omdat zij bijdragen aan betere zorg voor kwetsbare ouderen. Een derde programma over acute zorg voor ouderen is net gestart.

Vanuit het UNC-ZH was er interessante input voor de Noren. We bezochten gezamenlijk twee verpleeghuizen uit het netwerk om een beeld van de Nederlandse ouderenzorg te geven. De Noren waren zichtbaar onder de indruk van onze goede verpleeghuiszorg en gaven aan dat ze veel van ons kunnen leren. Bovendien was er ook een interessant bezoek met toespraken aan het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

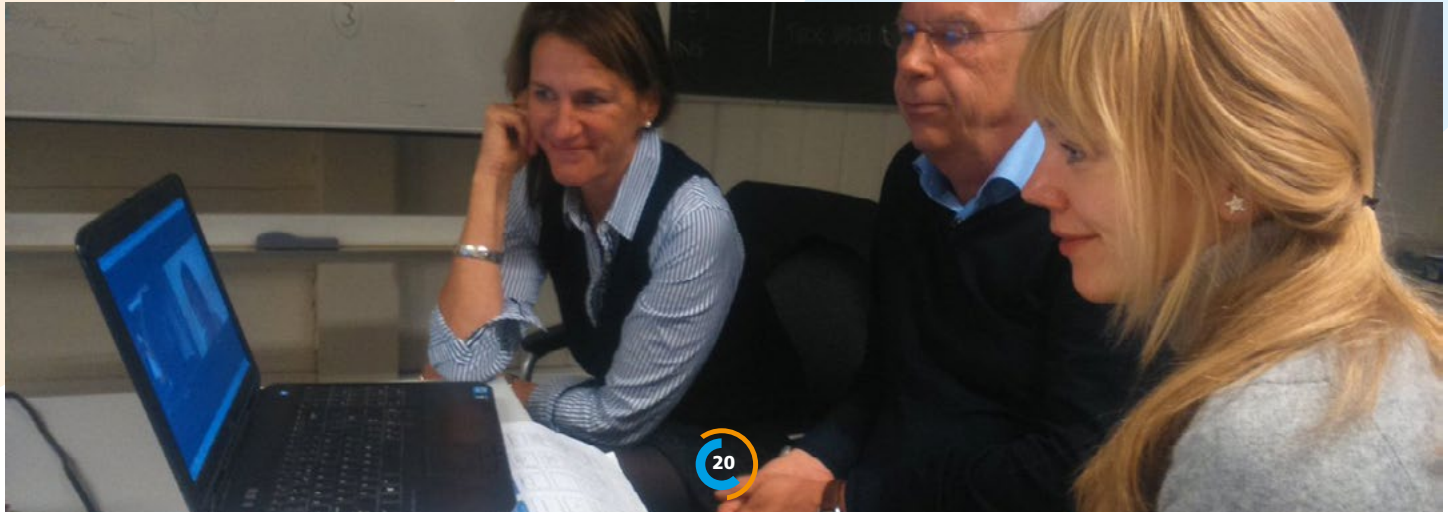

Constructieve en continue samenwerking met de Universiteit van Bergen

Naast een bezoek in 2017 van de Noren aan Nederland en het UNC-ZH, reikt de samenwerking veel verder. Hoogleraar Bettina Husebø van de Universiteit van Bergen en hoogleraar Wilco Achterberg van het Leids Universitair Medisch Centrum en voorzitter van het UNC-ZH en hun beider teams werken nauw samen op verschillende projecten. Wilco Achterberg is 'visiting-professor' in Bergen, en begeleidt daar bijvoorbeeld ook een promovendus: Thorstein Habiger, die de relatie tussen pijn en psychotische verschijnselen bij dementie onderzoekt.

De samenwerking gaat over de inrichting van de academische netwerken voor onderzoek in de ouderenzorg. Hoe werk je het beste samen, hoe krijg je financiering en onderzoek rond zijn vragen waarin Leiden meer ervaring heeft om op te bouwen. Met deze kennis ondersteunt het UNC-ZH het Noorse equivalent van het netwerk van harte.

In onderzoek vinden de beide onderzoeksnetwerken elkaar in datauitwisseling, samenwerkingen en uitwisselingen van onderzoekersplekken. Door het jaar heen treffen de beide hoogleraren en onderzoeksteams elkaar, ook bijvoorbeeld op internationale congressen.

Het UNC-ZH bezoekt regelmatig congressen in het buitenland om daar te spreken. Hoogleraar Wilco Achterberg is een bekende spreker voor de ouderenzorg en wetenschappelijk onderzoek, maar ook andere bekende en minder bekende onderzoekers uit ons netwerk hebben spreektijd op de congressen of poster-presentaties. De onderzoeken dienen vaak een groot belang in de ouderenzorg dat ook internationaal herkend wordt.

Het UNC-ZH heeft zich gepresenteerd op het symposium **Waardigheid en Trots** op 4 juli 2017 en ook internationaal in Bergen (Noorwegen); Barcelona (Spanje) en Sao Paulo (Brazilië).

Waar zijn we trots op vanuit 2017:

Kwaliteit van leven:

- In samenwerking met het UNC-ZH de afronding van het Ontbijtproject AZG. Hierover zal in 2018 een kennis café worden georganiseerd voor leden van het netwerk.
- Afronding van het Mo Dem onderzoek en implementatie van deze methodiek bij gedragsconsulenten van Argos Zorggroep. Gepresenteerd tijdens de themabijeenkomst UNC-zh in 2017 voor leden ouderenberaad Zuid-Holland en leden CCR's van de bij het netwerk aangesloten organisaties. overleg met het ouderenberaad Zuid-Holland, in zomer 2017.
- Deelname aan het Vilans onderzoek: 'Beter af met minder : bewust gebruik van Psychofarmaca', nadat in 2016 2 community projecten door studenten van de medische faculteit Erasmus, waren afgerond betreffende psychofarmaca voorschrijfgedrag door dokters en het al dan niet kennen van de client bij zorg coördinatoren.
- Start praktijk onderzoek: 'Fysiologisch Dagritme en zinvolle dagbesteding', waarin gekeken wordt naar het effect van een meer fysiologisch dagritme op de kwaliteit van leven en welbevinden van cliënten, (werk)beleving medewerkers en mantelzorgers. Onderdeel hiervan zijn aanpassing tijdstip maaltijden, deelmomenten medicatie en activiteitenaanbod.

- Deelname onderzoek 'care4youngdementerenden' en Spankracht voor de doelgroep jong dementerenden.

GRZ:

- Deelname aan het FIT-HIP-onderzoek.

Argos Zorggroep rondde in samenwerking met het UNC-ZH het Ontbijtproject af. In dit project werd de invloed van een meer gestructureerde indeling van het ontbijtmoment gemeten. De resultaten waren positief. Daarnaast werd ook het onderzoek Mo Dem afgerond en geïmplementeerd bij gedragsconsulenten van Argos Zorggroep. Dit onderzoek is ook gepresenteerd tijdens een bijeenkomst met het ouderenberaad.

Naast het afronden van onderzoek, startten ook onderzoeken: Fysiologisch Dagritme en zinvolle dagbesteding en Care4young-dementerenden en Spankracht. Argos Zorggroep werkte ook mee aan het Vilans onderzoek 'Beter af met minder: bewust gebruik van Psychofarmaca' en het Fit Hip-onderzoek naar een interventieprogramma om valangst te verminderen na een heupfractuur.

Kennis toepassen

Met wetenschappelijk onderzoek willen we de langdurige ouderenzorg verbeteren. Door onderzoek kunnen we voortbouwen op bewezen kennis: wat werkt goed in de zorg en hoe kan het beter. Om de kennis daadwerkelijk toe te kunnen passen, zijn vaak instrumenten, handleidingen en richtlijnen nodig. Aan deze vertaling naar de praktijk besteden we steeds meer aandacht. In 2017 speelden twee projecten hierin een voorname rol: de Basisset Geriatrische Revalidatie en in algemenere vorm het projectplan Communicatie voor het netwerk.

Basisset Geriatrische Revalidatie

In een pilot bij Florence is het meetinstrument Geriatrische Revalidatie toegepast in de praktijk. Na 2017 zal verdere toepassing van dit instrument volgen. Een handleiding en video over het meetplan begeleiden deze toepassing. In 2018 wordt dit verder uitgewerkt.

Namaste Care instructievideo

Voor het onderzoeksproject Namaste Care in het thema Palliatieve zorg bij dementie is een instructie-video gemaakt, ondersteund door het UNC-ZH.

Projectplan Communicatie

Om de missie van het UNC-ZH – verbeteren van de langdurige ouderenzorg – een impuls te geven, hebben we in 2017 dankzij subsidie van VWS duidelijke stappen kunnen nemen. Een tijdelijke communicatie adviseur heeft gesproken met alle communicatie adviseurs, WOC voorzitters en WOC leden van de lid-organisaties over de bestaande stand van zaken op communicatiegebied in het netwerk en hun ideeën hierover. De adviezen uit het hieruit voortgekomen communicatieplan hebben we opgepakt.

De UNC-ZH website is getransformeerd tot een meer actieve website en er is gestart met een themagroep Communicatie waarin alle communicatieadviseurs van de organisaties vertegenwoordigd zijn.

Een stageonderzoek van de master Vitality & Ageing bracht de gebruikte methoden van kennisdisseminatie binnen de lid-organisaties aan het licht. De adviezen uit dit verslag zijn gecombineerd met het communicatieplan.

Vanuit de coördinatie uit de afdeling PHEG van het LUMC is er ondersteuning en begeleiding bij onderzoek, implementatie en kennisverspreiding. Zo volgen wij onze missie om met wetenschappelijk onderzoek de ouderenzorg in de langdurige zorg te verbeteren.

In 2017 zetten we de eerste stappen naar uitbreiding van onze organisatie. Vanuit coördinerend oogpunt startten twee nieuwe coördinatoren. Met vier medewerkers voor de organisatie van het netwerk werd aangevangen met de versterking van de infrastructuur zoals vastgelegd in de subsidieovereenkomst met VWS.

Voor uitbreiding van het netwerk zijn in 2017 de gesprekken gestart met zorginstelling Aafje, dat zich begin 2018 bij het netwerk voegt.

Een goede en constructieve samenwerking met de deelnemende organisaties, de onderzoekers en de coördinatoren gaat ons aan het hart. We waken er dan ook voor toegankelijk en benaderbaar te zijn en overzicht te houden. Daarnaast hebben we overlegstructuren op verschillende niveaus en onderwerpen.

Op de foto: Bestuurders van de organisaties, WOC-voorzitters, voorzitter en coördinatoren van het netwerk

Samenwerking binnen het UNC-ZH en met externe samenwerkingspartners of stakeholders

In de komende jaren wordt samenwerking tussen partijen steeds belangrijker, om zowel wetenschappelijke als praktijk innoverende initiatieven te laten slagen. Daartoe zal zo veel als nodig worden samengewerkt met relevante partijen zowel binnen de regio Zuid-Holland, als nationaal en waar nodig ook internationaal. Deze samenwerking loopt uiteen van intensief samen optrekken in de ontwikkeling en verspreiding van kennis alsook het gebruiken van elkaars netwerk om dit doel te realiseren.

Regionale samenwerking

Om de onderzoeksthema's beter af te kunnen stemmen op de wensen en behoeften van ouderen en mantelzorgers wil het UNC-ZH in de komende jaren zich actief inzetten op participatie van ouderen- en cliënten in zowel onderzoek als de verspreiding van kennis.

Met de volgende regionale instellingen zijn reeds contacten en vormen van samenwerking:

- Transmuralis, Leiden
- Stichting Topcare, Leiden
- Activite, Leiderdorp
- Boerhaave Nascholing, Leiden
- Ouderenberaad Zorg en Welzijn Regio Zuid-Holland Noord
- Propallia, Leiden
- Transmurale zorg Den Haag en omstreken
- Hogescholen en de ROC's in Zuid-Holland

Landelijke samenwerking

Het UNC-ZH werkt samen met:

- Actiz
- Vilans
- Verenso
- V&VN
- Paramedisch Instituut
- StudioGRZ
- VIR e-Care Solutions BV

Samenwerkingen in onderzoek

Er zijn samenwerkingsverbanden op het gebied van:

- **Het thema geriatrische revalidatie met:** Solis, Deventer; RSZK/de Zorgboog, Bladel/Bakel.
- **En alle SANO-leden:** op de thema's geriatrische revalidatie, kwaliteit van leven en dementie. Tevens vindt verkenning plaats t.a.v. samenwerking op cliëntparticipatie.

Internationale samenwerking

- Nottingham University, United Kingdom (Dr. Adam Gordon): thema geriatrische revalidatie en kwaliteit van leven bij dementie
- Universiteit van Bergen, Noorwegen (Prof.dr. Bettina Husebø): thema kwaliteit van leven bij dementie
- European Association for Palliative Care (EAPC) (Dr.ir. Jenny van der Steen): thema palliatieve zorg
- European Geriatric Medicine Society (EUGMS) (Prof.dr Wilco Achterberg): thema geriatrische revalidatie. O.a. oprichting taskforce geriatrische revalidatie en samenwerking in onderwijs.

Partners (vervolg)

Regionale samenwerking

Landelijke samenwerking

Samenwerkingen in onderzoek

Internationale samenwerking

WoonZorgcentra Haaglanden deed in 2017 mee aan 8 wetenschappelijke onderzoeken op het gebied van de zorg voor mensen met dementie, Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH) en Geriatrische Revalidatiezorg (GRZ). Waaronder:

- Namaste Familieprogramma: voor contact met mensen met dementie. Een onderzoek naar de bijdrage aan de kwaliteit van leven, evaluatie van de effectiviteit en kosteneffectiviteit.
- Q-PID studie: onderzoekt de invloed van paracetamol kwaliteit van leven bij mensen met matige tot (zeer) ernstige dementie.
- Vit D-UVB studie: hierbij wordt het effect van UVB bestraling vergeleken met vitamine D suppletie op welbevinden bij psychogeriatrische verpleeghuisbewoners in Nederland. Bistra Veleva, specialist ouderengeneeskunde bij WZH, is promovendus op dit onderzoek.

In Juni 2017 organiseerde WZH in samenwerking met UNC-ZH een Kenniscafé met als thema: 'Dilemma's bij dementie en culturele diversiteit'. Sprekers waren Tim van Iersel (geestelijk verzorger WZH), Dorothea Touwen (docent en onderzoeker Medische Ethiek en Gezondheidsrecht Universiteit Leiden) en Heleen Dupuis (emeritus hoogleraar).

LEES DE SAMENVATTING

Universitair Netwerk
voor de Care sector
Zuid-Holland

www.unc-zh.nl